DE BESTEMMINGSRESERVE VOOR DE INKOMSTEN-BELASTING IN DE ZAKENBALANS

door H. H. M. Foppe

Indien men de betekenis van de bestemmingsreserve voor de inkomstenbelasting in de balans zou afmeten naar de frequentie waarin zij voorkomt in de practijk, dan zou men die wel zeer gering moeten achten. Als intercomptabele reserve komt zij vrijwel nooit voor. De bedoeling van dit artikel nu is te betogen, dat een dergelijke reserve logisch verantwoord, nuttig en tevens ook doorvoerbaar is.

Zoals algemeen bekend worden bij de Naamloze Vennootschap de fiscale verplichtingen uit hoofde van Vennootschaps- en Ondernemingsbelasting algemeen als passiefpost in de balans opgenomen. Bij achterstand in de belastingheffing of in de betaling der opgelegde aanslagen levert de administratie de noodzakelijke detaillering van de belastingschulden. De Balans geeft uit dit gezichtspunt een juist inzicht in de vermogensverhoudingen. De fiscale verplichtingen, opgelegd aan de N.V., moeten uit haar vermogen worden voldaan. Bij de winstverdeling wordt rekening gehouden met de af te zonderen belastingen naar grondslag van de winst. Evenzeer is het gebruikelijk om voor de belasting naar grondslag van het vermogen voorziening te treffen.

Ook fiscaal-juridisch is een dergelijke reservering juist te achten; de aanslag wordt aan de N.V. als zodanig opgelegd.

Bezien wij nu hetzelfde vraagstuk voor de éénmanszaak of voor de vennootschap onder firma, alsook voor de commanditaire vennootschap, dan wordt een totaal andere gedragslijn gevolgd. Wel de verschuldigde ondernemingsbelasting pleegt men te reserveren — deze wordt overigens aan de vennootschap onder firma of aan de commanditaire vennootschap opgelegd — maar voor de inkomstenbelasting wordt niet in de Balans gereserveerd. De fiscus legt de aanslag op aan den eigenaar van de éénmanszaak, aan de firmanten der handelsvennootschap of aan den beherenden vennoot der commanditaire vennootschap in privé en wel naar aanleiding van de gedane aangifte van het inkomen, waarvan het met de zaken behaalde resultaat een der componenten is of kan zijn. De te betalen belasting wordt, indien zij althans aan de zaak wordt onttrokken, ten laste van een privérekening geboekt.

Wat is nu het gevolg van deze handelwijze?

In principe moet de inkomstenbelasting, voor zover zij betrekking heeft op in het bedrijf gemaakte winsten, uit het bedrijf worden geput. Gebeurt dit in bijzondere gevallen niet, dan is dit te zien als een kwestie van financiering. Men wenst dan deze bedragen niet aan de zaak te onttrekken, of wel men kan dit niet. In wezen moet men het dan zo zien, dat een onttrekking plaats vindt ten laste van de zaak ten bedrage van de belasting, echter onder gelijktijdige effectuering van een storting ter aanvulling van het actuele bedrijfskapitaal. Wanneer de verschuldigde belasting niet wordt gereserveerd, zoals wel gebruikelijk bij de N.V., geeft de zakenbalans de fiscale verplichtingen niet aan en wordt in vele gevallen een kapitaal geregistreerd, dat niet onaanzienlijk te groot is. Niet zelden komt het voor, dat bij een investigation een overigens volkomen verantwoorde balans wordt overgelegd, terwijl bij nader onderzoek blijkt, dat de traditioneel niet geregistreerde belastingverplich-

tingen van vennoten of eigenaar — mede door de grote achterstand bij de belastingoplegging bij de inspecties — zodanig hoog zijn, dat het reële vermogen slechts een fractie van het boekkapitaal blijkt te bedragen.

Het komt mij voor, dat de gangbare handelwijze onlogisch is: een dergelijke bestemmingsreserve is op haar plaats; wordt zij nagelaten, dan krijgt men een onjuist inzicht in de vermogensverhoudingen, omdat de verschuldigde inkomstenbelasting in principe steeds en in in feite veelvuldig aan de zaak moet worden onttrokken. Zoals bij de Naamloze Vennootschap heeft de fiscus recht op een deel van de winst. Dit deel behoort, na vaststelling van het resultaat, direct te worden afgezonderd.

Ik meen ook, dat deze reservering nuttig is. Niet alleen is zij logisch verantwoord en verschaft aan de geldverstrekkers, zowel financiële instellingen als particulieren, inzicht in de werkelijke vermogensverhoudingen, maar is zij ook in hoge mate nuttig voor de zakendrijvenden zelf. Wel geven vele accountants in hunne rapporten een becijfering van de inkomstenbelasting, verschuldigd over de jaarwinst, maar een uiteenzetting van de nog verschuldigde bedragen van vroegere jaren, wordt zelden gegeven. Soms veroorzaakt berekening van de totale fiscale verplichtingen niet geringe schrik bij de belastingschuldigen, omdat men zich wel op de opgelegde, resp. reeds vervallen bedragen had gerealiseerd, doch aan de nog niet opgelegde onvoldoende aandacht had geschonken. Dit ware te vermijden door het vormen van een bestemmingsreserve voor dit doel. Men ziet dan onmiddellijk of en in hoeverre met belastinggeld wordt gefinancierd. Het treffen van juiste financieringsmaatregelen wordt hierdoor in de hand gewerkt, die van onjuiste voorkomen. Nu zo veelvuldig een meer of minder groot deel van de aan de fiscus toekomende bedragen in bedrijfsvoorraden en/of handelsvorderingen blijkt te zijn geïnvesteerd, of zelfs is vastgesteld in immobilia, machines of installaties, springt het nut van het zichtbaar maken van de belastingverplichtingen in het oog.

Slechts in enkele mij bekende gevallen werd door accountants de hier bepleite bestemmingsreserve intercomptabel toegepast, en wel op verlangen van de betrokkenen zelf. In één geval kon zeer tijdig worden zorg gedragen voor het treffen van de nodige financieringsmaatregelen. Hierdoor ook is het nut voor de betrokkenen duidelijk bewezen.

De reserve als hier bedoeld moet eveneens doorvoerbaar worden geacht. Het min of meer traditionele bezwaar, dat accountants er tegen aanvoeren is wel dit: „het lijkt heel aardig, maar ik ben niet voldoende op de hoogte van de volledige aangifte." Dit is in veel gevallen het kiezen van de weg van de minste weerstand. Hoe toch is de practijk? De accountant, belast met de controle van het zaakvermogen, behandelt in verreweg de meeste gevallen ook de privéaangifte. Is dit niet het geval, dan zal het noodzakelijk zijn, zich met den betrokken accountant of belastingconsulent in verbinding te stellen teneinde met hem het proportionele ten laste van het bedrijf komende deel van de inkomstenbelasting te berekenen. En mocht het ten slotte nog niet mogelijk zijn tot een zo juist mogelijke berekening te komen, dan kan men aanvankelijk volstaan met een reservering op grond van het zakelijke resultaat zonder rekening te houden met de invloed van verdere baten of lasten van de belastingschuldige buiten het bedrijf, zodat de progressie of

degressie nog niet tot uitdrukking komt in de te vormen bestemmingsreserve. Beter een richtinggevende reserve, dan in het geheel gene.

Ten slotte nog enkele opmerkingen:

1e. Het is uiteraard niet de bedoeling om in de zakenbalans ook voorziening te treffen tegen de belastingverplichting wegens inkomen buiten het bedrijf verkregen. Slechts met het proportionele deel, op de bedrijfsresultaten betrekking hebbende, moet rekening worden gehouden. Teneinde de invloed van progressie of degresie vast te stellen moet men echter de inkomsten, resp. verliezen buiten het bedrijf wel kennen en in de berekening betrekken.

2e. Ik heb hier alleen het oog op de commerciële balans. Wil men deze bestemmingsreserve ook in de fiscale balans opnemen, dan dient men rekening te houden met de mogelijke gevolgen voor de ondernemingsbelasting (grondslag naar vermogen) en voor de onbelaste reserve, welke laatste, in bepaalde gevallen geheel of gedeeltelijk zou moeten worden opgeheven, indien door de opvoering ineens der totale fiscale verplichting het zakelijk kapitaal zou verminderen. Deze beide belastingvormen staan overigens, indien de Minister zijn zin krijgt, te verdwijnen.

3e. Tot mijn voldoening vernam ik, nadat dit artikel geschreven was, van een collega, dat zijn kantoor nog slechts balansen zonder voorbehoud zou goedkeuren, indien voor de nog verschuldigde, respectievelijk nog te verwachten aanslagen in de Inkomstenbelasting *in de Balans* voorziening is getroffen.

Ik meen met het bovenstaande te kunnen volstaan en spreek de hoop uit, dat meer accountants dan tot nu toe het geval is de hier bepleite reserve zullen toepassen. Het is mijn overtuiging dat, wanneer deze gedachte zou veld winnen, zij zou bijdragen tot een juister inzicht in het werkelijke vermogen van éénmanszaken, vennootschappen onder firma en commanditaire vennootschappen, dan tot heden toe het geval is.

———